

Torah from Around the World

Dus eet je brood met vreugde, drink met een vrolijk hart je wijn.

God ziet alles wat je doet allang met welbehagen aan.

Kohelet 9:7

Sjabbat 12 november 2022/ 18 Chesjwan 5783, Wajera, Beresjiet /Genesis 18:1 - 22:23

Tanach blz. 30 - 41

Haftara: II Melachiem/II Koningen 4:1 - 37

Tanach blz. 740

Vertaler: Bram Lagendijk

Commentaar: **Rabbin Neal Joseph Loevinger** is rabbijn van Temple Beth-El in Poughkeepsie, New York.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.myjewishlearning.com/article/seeing-the-ram/>

De ram zien

In de sidra van deze week, Wajera, gaat de geschiedenis van Avraham en Sara verder met Avraham die in zijn tent zit, herstellende van zijn besnijdenis. Hij wordt bezocht door drie mysterieuze mannen, blijkbaar boodschappers van God. Zij bezoeken Avraham en Sara en vertellen dat Sara een zoon zal baren. Ze gelooft het niet en lacht.

God besluit Avraham te waarschuwen dat Sedom en Amora, twee zondige steden, vernietigd zullen worden. Avraham gaat in discussie met God ter wille van de rechtvaardigen in die steden, maar er zijn niet genoeg goede mensen om hen te redden. Een menigte in Sedom probeert Lot te dwingen zijn gasten uit te leveren. Hij ontsnapt aan de vernietiging met zijn twee dochters, die met hun vader slapen in de veronderstelling dat de hele wereld is vernietigd.

Avraham en Sara reizen naar Gerar en Sara gaat naar het huis van de koning. Sara krijgt een zoon, Jitschak, en ze verbant Hagar en Jisjma'eel als ze denkt dat die een bedreiging vormen voor Jitschak. Maar God redt hen en belooft dat Hij Jisjma'eel ook tot een groot volk zal maken. Tot slot geeft Avraham gehoor aan de oproep van God om Jitschak mee te nemen en hem te offeren. Op het laatste moment wordt Avrahams hand tegengehouden door een engel, en in plaats daarvan wordt een ram geofferd.

Toen Avraham opkeek, zag hij een ram die met zijn horens verstrikt was geraakt in de struiken. Hij pakte het dier en offerde dat in de plaats van zijn zoon. (Beresjiet/Genesis 22:13)

Het verhaal van het binden en (bijna) offeren van Jitschak is complex en lastig. Een verklaring die de Toratekst lijkt te ondersteunen, is dat God Avrahams geloof aan het testen was, en door zijn bereidheid te tonen om zelfs zijn zoon voor God te offeren, gaf God hem een alternatief, de ram.

Pirkee Awot (Spreuken der vaderen), een onderdeel van de *Misjna* (overgeleverde verklaring van de Tora) dat gewijd is aan advies voor een ethisch en godsdienstig leven, citeert een lijst van speciale, wonderbaarlijke creaties die gestalte kregen op de laatste dag van de schepping. Daarbij gaat het om creaties die niet op een normale, rationele of wetenschappelijke manier kunnen worden verklaard, behalve dat God deze op een of andere manier heeft geschapen als uitzonderingen op de regels van de natuur en de geschiedenis (*Pirkee Awot* 5:8). Op deze lijst van speciale creaties stond 'de ram voor onze voorouder Avraham'.

De rabbijnen die de *Misjna* schreven waren intelligente mensen, en ik kan me niet voorstellen dat ze alleen wilden leren dat deze ram duizenden jaren met zijn horens in de struiken verstrikt zat, wachtend op het moment om te worden geofferd. Hoewel dat op zichzelf een krachtige metafoor is voor het geduld en de nederigheid die je nodig hebt om je werkelijke doel in het leven te vinden. (Nee, ik suggereer niet dat men moet wachten om te worden geofferd – dit is slechts een metafoor!)

Laten we dus aannemen dat de rabbijnen van de *Misjna* deze ram in hun lijst van speciale creaties hebben opgenomen omdat ze niet wisten hoe ze het anders moesten uitleggen. En hoewel ze waarschijnlijk niet geloofden dat een gewone ram onder die omstandigheden zou kunnen overleven, zaten ze met het probleem van een moeilijk te verklaren tekst.

Maar wat als het wonder niet de ram was, maar Avraham? Het citaat zegt dat Avraham "zijn ogen opsloeg" en iets zag dat hij niet eerder had opgemerkt – een ram verstrikt in het struikgewas. Misschien was hij zo gefocust op zijn vreselijke en schijnbaar onontkoombare taak dat hij niet kon zien wat er vlakbij, in het volle zicht, al was.

Avraham moest niet alleen zijn hand wegnemen van zijn zoon, maar ook afkomen van het idee dat God werkelijk zo'n verschrikkelijk offer eiste. In de verklaring van de tekst, en in de *midrasj* daarbij, is het wonder dat Avraham in staat is om net op tijd bij zinnen te komen en alternatieven te zien op het moment dat hij het meest 'bij de horens werd gevat' in een vreselijke situatie.

De *midrasj* van *Pirkee Awot* gaat in deze verklaring niet zozeer over langlevende bergschappen, maar over ons eigen potentieel om te groeien in begrip en inzicht, en wonderen te vinden om dankbaar voor te zijn, zelfs onder de meest barre omstandigheden. Wanneer de *Misjna* suggereert dat de ram er altijd was, krijgt die gedachte gestalte door dat deel van het citaat dat zegt dat Abraham "zijn ogen opsloeg". De ram was er altijd al in de zin dat God (hoop ik) nooit de bedoeling had dat Avraham Jitschak werkelijk zou doden. Maar het vermogen om de ram te zien, dat wil zeggen om de betere keuze te ontwaren, kan worden opgevat als een dieper en toch meer alledaags soort wonder.

Denk aan de stervende die vrede vindt in de overtuiging dat zijn dierbaren zijn waarden zullen voortzetten. Denk aan de verslaafde die na jaren van strijd de kracht vindt om voor het leven te kiezen. Denk aan de workaholic die zich realiseert dat tijd met het gezin doorbrengen waardevoller is dan overuren. Denk aan de vriendschappen en huwelijken die zijn verzoend toen beide partijen vergeving verkozen boven trots en het koesteren van wrok. Denk aan de mensen met sappige, maar fnuikende roddels op het puntje van hun tong, die zich toch kunnen weerhouden van het kortstondige genot om iemand anders een beetje naar beneden te halen.

De ram is er altijd, als we onze ogen maar opheffen.